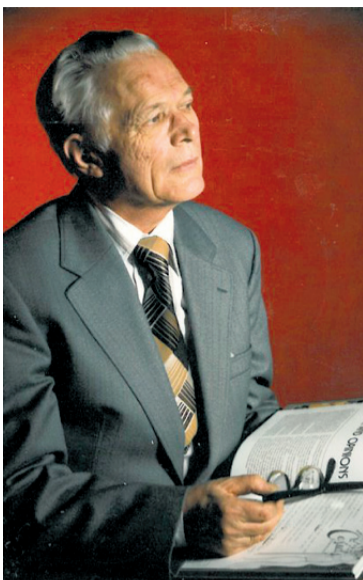

August Ringmann

Ringmann var glad i kultur.

Det kunne bare ha vært August Ringmann som skrev «Halden Arbeidersamfund gjennom 100 år». Boka ble utgitt i 1968. Han var skotøyarbeider, varaordfører, forretningsfører på 'samfundet' og en pådriver for at også Halden kommune skulle bli beriket av kultur.

Jubileumsboka er på nesten 130 innholdsrike sider.

Selv skriver han: «Nærværende lille skrift». Innledningsvis, betitlet «Tiden forut», trekker han fram Marcus Thrane, pioneren for den organiserte arbeiderbevegelse i Norge. Arbeidersamfundet for Fredrikshald ble stiftet av 45 personer på Almuskolen i desember 1868.

Den første biljarden (står *billiarden* i boka) ble anskaffet allerede i 1891.

Det ble anlagt en kjeglebane i kjelleren i Arbeidersamfundet. Den var en av de eldste i Norge, og var i bruk helt fram til omleggingen til bowlingbane i 1963.

Den husker nok veldig mange i Halden!

Ellers har sangen dype røtter i Arbeidersamfundet, noe verken Madrugada eller andre, landskjente band i Storsalen nok har tenkt på med sine konserter. Knappt en måned etter stiftelsen drøftet man spørsmålet om å danne en sangforening. Snart var det klart for Fredrikshalds Arbeidersamfunds Sangforening.

På et bilde i boka ses koret og samfunnsmedlemmer samlet til prosesjon 17. mai 1908. Koristene var frontet av hornsekstetten Heimdal.

Boka har blått omslag.

Høy inngangsbillett

Thor Edquist sier at inngangsbilletten er for høy, for et større, kommunalt engasjement for å drifte Arbeidersamfundet.

AV THORKIL H. LINDSKOG

thorkil.lindskog@ha-halden.no
Mobil: 99 20 53 39

– Bare vi kommer i posisjon, mente Høyre i Halden før kommunevalget i 2011.

Idé om en stiftelse

– Partiet kom i posisjon, og du har blitt ordfører. Men har du og dere gjort noe med denne saken?

– Vi har absolutt gjort noe. Det vi hadde var en tanke. Vi har hatt flere møter, og flere aktører har vært engasjert i spørsmålet om å drive Arbeidersamfundet videre, sier Edquist (bildet).

– Ideen var å få til en stiftelse, hvor næringslivet og kulturlivet skulle være med å utvikle det hele.

– Hva skjedde videre?

– Hvis vi skulle fullføre og utvikle ideen var vi avhengige av et nært samarbeid med Studentsamskipnaden i Østfold. Vi hadde to møter med deres leder, hvor jeg deltok i egenskap av ordfører. Ettersom de har et vedtak om å legge ut Arbeidersamfundet til salgs så er det bare slik.

Studenthuset forsvant

Studentsamskipnadens boligsjef, Dag Lislerud Midtjeld, bekrefter at det er et styreverdtak.

– På møtene med ordføreren oppfattet jeg det som reell interesse fra hans side, påpeker han. Den forhenværende studenten sier videre:

Det skinner på Arbeidersamfundet, men det er også mye skygge. Det blir en for høy inngangsbillett for Halden kommune å gjøre noe med bygningen, når Studentsamskipnaden kun er interessert i å selge, sier ordfører Thor Edquist.

Alle foto: Stein Johnsen

– Det var ikke bare et studenthus som forsvant for få år siden. Veldig mye av kulturlivet i Halden forsvant samtidig.

Ikke et pent syn

– Det er et enormt vedlikehold som må gjøres, sier Edquist om eventuelt å overta Arbeidersamfundet.

Ordføreren nevner at en av Haldens fremste arkitekter stilte opp gratis i sammenheng med nevnte møter, for å ta for seg bygningen og omgjørelser fra en arkitekts profesjonelle synsvinkel.

– Men inngangsbilletten blir bare for høy, sier Edquist.

– Hva tror du vil skje?

– Det er selvsagt vanskelig å si, men jeg tror nok det blir vanskelig å finne interessenter.

– Du har kontor i en bygning som kan

kalles en nabo. Med andre ord ser du Arbeidersamfundet så å si daglig.

– Det stemmer. Det å se på den bygningen er ikke lenger et like pent syn. Det er tross alt blant den flotteste bygningen i byen.

Voldsomt etterslep

– Vi har et voldsomt etterslep på kommunale bygg i Halden. Det er et sterk, medvirkende årsak til at vi må ha en lavere inngangsbillett for i det hele tatt å vurdere Arbeidersamfundet, sier Edquist.

– Man gir ikke opp?

– Nå står jo bygget der og forfaller mer og mer. Derfor vil vi arbeide videre med denne saken. Noe mer kan jeg ikke love, kommer det oppriktig fra ordføreren i Halden.

Det ser ikke så veldig pent ut

Ingen kan påstå at det ser særlig pent ut på fortauet i Violgata ved Bienhaven.

Arbeidersamfundet grenser også til Tordenskjoldsgate og Teatergata.

Har sett sine bedre dager

Bienhaven grenser til først- og sistnevnte gate.

Det er bygater. Altså gater midt i sentrum, hvor mange ferdes hver dag året rundt.

Derfor er det ikke et pent syn det som møtte oss onsdag (og slik det høyst sannsynlig ser ut fortsatt).

Muren er møkkete og slitt.

Konsertplakatene har mildt sagt sett sine bedre dager.

Løv, rusk og rask gjør det hele ikke akkurat bedre.

Eller penere!

Midt oppe i alt sammen står et blått taxiskilt.

Om det er Studentsamskipnaden eller kommunen som har ansvaret er likegyldig.

Uansett burde begge påta seg ansvaret for å gjøre det litt mer pent omkring og utenfor Arbeidersamfundet. Det fortjener en så fin, stolt og pen by som Halden,

Thorkil H. Lindskog

Slik ser det ut utenfor Bienhaven i Violgata...

– Biljarden er veldig populær, sier Arne Brynildsen, formann i Halden Arbeidersamfund de siste tre åra. Medlemmene har tilgang til lokalitetene 365 dager i året.

Uten damer i 144 år

Halden Arbeidersamfund er 150 år i 2018. Det betyr at medlemmene hittil har vært uten damer i 144 år.

AV THORKIL H. LINDSKOG

thorkil.lindskog@ha-halden.no
Mobil: 99 20 53 39

– En gang i året får damer være med, opplyser formann Arne Brynildsen.

Damene får nemlig være med på båttur. Den er alltid den første uka i mai.

Søkere må bli anbefalt

Det er kun i medlemslokalene det lyser hjemmekoselig og daglig i Arbeidersamfundet.

Med inngang fra Tordenskjolds gate. Man går inn der det i sin tid var inngang til lærerskolekroa.

– Det er åpent for våre 140 medlemmer 365 dager i året. Alle har vært sitt nøkkelkort. Man kan komme og gå fra morran til nesten midnatt.

– Man må jo søke om medlemskap, sier Brynildsen. På søknadsskjemaet må et medlem anbefale en ny søker.

Selv kom Brynildsen fra Ås til Halden

i 1958. Etter å ha jobbet på Dovre Skofabrikk ble det Halden kommune for den nåværende pensjonisten.

Tinglyst borett i 30 år

– Etter å ha fått lønningsposen dro ikke gutta hjem, men direkte til 'samfundet'?

– Tidene har forandret seg. Nå er biljarden veldig populær, det er kortlag og mange ser fotballkamper på de to TV-ene.

– Snart er det jul?

– Det feirer også vi, ved å ha julebord på Kongens Brygge. Vi har jo ikke kjøkken lenger.

Brynildsen sier at man savner et vertskap. Det hadde man da det daglig var liv og røre i hele bygningen, inkludert et stort, profesjonelt kjøkken.

– For å ha jevn varme året rundt har vi kjøpt inn ovner. Vi har rensset møbler med mer. Så vi gjør det beste ut av situasjonen, og tar vare på Arbeidersamfundet så godt vi kan.

Man har tinglyst borett i 30 år. Dagens avtale går ut i 2023.

De yngre vil ha damer

Vi var på besøk onsdag formiddag. Enkelte hadde allerede innfunnet seg. Praten gikk livlig. Bortsett fra formannen var det ingen som sa ja til å være med på bilde i avisa.

– Vårt sted betyr veldig mye for veldig mange. Vi har streng kustus. Så lenge jeg har vært medlem har jeg aldri observert bråk eller slissing.

– Det går rykter om én medlemsdame for mange år siden?

– Det har også jeg hørt. Men det gikk

Det har vært mange formenn. De seks hittil siste ses i portretter i nederste rekke: Stein Tønnesen (fra venstre), Sten Lilleby, Tor Otto Kristoffersen, Morten Nyberg, Thorbjørn Ohma og den nåværende, Arne Brynildsen.

visst ille dårlig, uten at jeg vet noe om verken navn eller årsak, sier Brynildsen.

Derimot er han ikke helt fremmed for damer i framtida:

– For medlemmene som har damer er et sånt medlemskap ønskelig. Særlig blant de yngre, som vi gledelig nok har fått flere av. Jeg ser ikke bort fra at det kan åpnes for medlemskap for damer.

– Neste år?

– Nei, i så fall vil det bli en åpning om fem til ti år.

Halden Arb.samfund
KUN FOR MEDLEMMER

Klar tale utenfor inngangsdøra...